

Müziğin Toplumsal İşlevinin Niteliği

Mustafa Hilmi Bulut

G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitim Bölümü, ANKARA

Özet

Her bilim dalında ve sanat dalında olduğu gibi müziğin de bir takım işgörülleri vardır. Bu işgörüller bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik ve eğitimsel olmak üzere beş kümede toplanmıştır. Bu makalede müziğin toplumsal işlevi niteliksel açıdan ele alınmaktadır. “Davranışsal” ve “içeriksel” olmak üzere iki farklı boyutta uygulanmakta olan müzik eğitiminden hangisinin müziğin toplum üzerindeki işgörüsünde daha etkili olacağı bu çalışmada temel tartışma konusu olarak ele alınmıştır.

Abstract

As every branch of science and every branch of art has, music has also some kind of functions. These functions are grouped under five headlines, individual, social, cultural, economical and educational.

In this article the social function of music form the qualitative point of view has been examined. The main point of the argument is that which of the music training kinds that are being practised through two different dimensions “behavioral” and “contextual” would be more effective as a social function in society.

GİRİŞ

Her bilim dalında ve sanat dalında olduğu gibi müziğin de bir takım işgörülleri vardır. Bu işgörüller “bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik ve eğitimsel” olmak üzere beş kümede toplanmıştır(Uçan,1997,13). Bu çalışmada müziğin toplumsal işlevi niteliksel açıdan ele alınmaktadır. Müziğin toplumsal işlevlerini daha iyi algılamak için “toplum” teriminin iyice anlaşılması gerekir. Toplum: “Sosyal gereksinimlerini karşılamak için etkileşen ve ortak bir kültürü paylaşan çok sayıda insanın oluşturduğu bir birlikteliktir”(Fichter, 1994, 73). Fichter bu tanımlı yaptıktan sonra grup ve toplumun karıştırılmasından söz etmekte ve grubun kişilerden, toplumun ise gruptardan

oluşturduğunu söyleyerek, herhangi bir toplum incelenirken kişilerden çok gruplar üzerinde odaklanılması gerektiğini ileri sürmektedir. Bu yaklaşım doğrultusunda bu çalışmaya toplumu oluşturan grupları inceleyerek başlamak daha doğru olacaktır.

Grup :

- İki veya daha fazla bireyden oluşan,
- Üyeleri arasında etkileşim bulunan,
- Ortak değerleri kuralları olan,
- İçinde üyelerinin yerlerinin ve rollerinin belli olduğu,
- "Biz" bilinci taşıyan,
- Sürekli olarak bir arada bulunan,
- İnsan ihtiyaçlarını karşılamak için,

bir araya gelmiş insanlar birliğidir(Kocaık,1997,92). Örnek; aile, arkadaş, akraba, eğitsel, sportif, mesleki, ekonomik vb...” Toplumun ve onu oluşturan grubun tanımlanmasından sonra artık müziğin toplumsal (toplumla ilgili) işlevi ve onun niteliği çok daha kapsamlı incelenebilecektir.

YAKLAŞIMLAR

“Müziğin toplumsal işlevi” demek müziğin toplum üzerindeki işgörüsü demektir. Bu işgörüler “bireyler, birey ile toplum, toplumsal kesimler ve toplumlar arasında anlaşma, dayanışma, kaynaşma, paylaşma, işbirliği yapma, birleşme ve bütünleşme sağlanmasında müziğin oynadığı rolleri kapsar”(Uçan, 1997, 29).

Müziğin toplumsal işlevinin niteliği ise bu işgörülerin kalitesiyle ilgidir. Bu kalite yukarıda sıralanan işlevlerin etkin olarak kullanabilmelerine bağlıdır. Toplumu oluşturan gruplardan herhangi birine göz atacak olursak bu işlevlerin kullanımlarıyla ilgili bir fikir edinebiliriz. Örneğin bir ekonomik grup ki bu bir şirket olabilir; yapmakta olduğu ticari işlerde müzikten yararlanabilmekte ve bu sayede karını ve üretimini arttırabilmektedir. Bu kullanım şirketin reklamında müziğe yer verilmesiyle olabileceği gibi, şirket bünyesinde oluşturulacak olan bir müzik topluluğuyla da gerçekleştirilebilir. Toplumu oluşturan tüm grupların yukarıdaki örnek grubun yaptığı gibi müziği kullandıkları bilinen bir gerçektir. Ancak müziğin bu etkin işgörüsünden toplumun daha fazla yarar sağlayabilmesi için grubu oluşturan bireylerin, toplumu oluşturan grupların ve giderek toplumun müziksel açıdan eğitilmesi gerekir. Problem bu eğitimin nasıl

yapılacağıdır. Bilindiği gibi müzik eğitimi “Davranışsal” ve “İçeriksel” olmak üzere iki farklı boyutta ele alınmıştır. Biz müziğin toplumsal işlevinin daha nitelikli olabilmesi için bu iki farklı boyutun hangisini daha önce kullanmalıyız? Farklı gruplara ve onların oluşturduğu topluma “Davranışsal” açıdan müzik eğitimi yaptırılabilir mi? Bu soruları yanıtlamak için öncelikle müzik eğitiminin davranışsal ve içeriksel açıdan ele alınışındaki farkın doğru anlaşılması gerekir. İkisi arasındaki fark birincisinde davranış kazanma diğerinde ise sadece bilgi edinme biçiminde gözlenir. Örneğin davranışsal açıdan yaptırılan çalgı eğitimi çalmayı gerektirirken, içeriksel açıdan yapılan çalgı eğitimi sadece çalgı müziğinden tat almayla yeterli bulunabilir.

SONUÇ

Sonuç olarak müziğin toplumsal işlevinin niteliği bireyin, grubun ve toplumun müziksel eğitimiyle doğrudan ilişkilidir. Ancak bu eğitim işlevsel açıdan ele alınmalıdır. Grupların ve toplumun müziği kullandıkları dikkate alınarak bu eğitime “Müziksel kullanım ve yararlanım eğitimi” ile başlanmalı ve toplumu oluşturan grupların birbirleriyle ilişkileri göz önünde bulundurularak “Müziksel iletişim ve etkileşim eğitimi” ile sürdürülmelidir. İçeriksel açıdan bu iki eğitim toplumun tüm gruplarına kazandırıldıktan sonra davranışsal açıdan da topluma müzik eğitimi verilebilir. İçeriksel müzik eğitiminin işitme, ses, çalgı, ritim, yaratıcılık, müzik bilgisi, beğeni, müziksel kişilik ve müziksel duyarlılık eğitimleri de önce içeriksel açıdan tam olarak verilmeli daha sonra davranışsal açıdan verilmelidir. Özellikle içeriksel açıdan ele alınan müzik eğitiminin topluma kazandırılması müziğin toplumsal işlevini çok daha nitelikli hale getirecektir.

KAYNAKLAR

1. Ali Uçan Müzik Eğitim Temel Kavramlar, İlkeler Yaklaşımlar, Ankara, 1997.
2. Fishter, J., Sosyoloji Nedir?, Ankara, 1994.
3. Kocacık, F., Toplumbilim Ders Notları, Sivas, 1997.